

Orální hygiena jako klíčová součást balíčku péče v prevenci ventilátorové pneumonie: shrnutí a kritická analýza doporučených postupů v r. 2023

Rambousková K., Línková Š., Jiroutková K., Duška F.

Klinika anesteziologie a resuscitace 3. LF UK a FNKV Praha

Hygiena dutiny ústní je v běžném životě rutinním každodenním rituálem a nedílnou součástí péče o orální zdraví. V nemocničním prostředí závisí na soběstačnosti pacienta, v prostředí intenzivní péče je pak pacient zcela odkázán na její vykonávání ošetřujícím personálem. Péče o dutinu ústní včetně orální dekontaminace má nezastupitelnou roli v prevenci ventilátorové pneumonie. Ošetrovatelské postupy v této oblasti ale nejsou jednotné a často zahrnují používání antiseptických roztoků na bázi chlorhexidinu, což je ve světle současných poznatků kontroverzní, a proto již není pro rutinní použití doporučeno. Odpověď na otázku, zda je každodenní používání chlorhexidinu v dutině ústní pro naše kriticky nemocné pacienty bezpečné a jaká by byla nejvhodnější alternativa, stále neznáme.

Klíčová slova: intenzivní péče, ošetrovatelská péče, ventilátorová pneumonie, orální hygiena, dekontaminace.

Oral hygiene as a key component of ventilator-associated pneumonia prevention bundle: a summary and critical appraisal of guidelines and recommended practices in 2023

Oral care is a daily routine in modern times and an integral part of oral health care. While in a hospital - standard ward - setting, it depends on the self-reliance of the patient, in the intensive care setting, the patient is completely dependent on the nursing staff. Oral care, including oral decontamination, has an invaluable role in the prevention of ventilator-associated pneumonia. However, nursing guidelines in this area are not uniform and still involve the use of chlorhexidine-based antiseptic solutions, which are not currently recommended by scientific societies. The answer to the question is still unknown whether the routine use of chlorhexidine in the oral cavity is safe for our critically ill patients and what might be the most appropriate alternative.

Key words: critical care, nursing care, ventilator-associated pneumonia, oral care, decontamination.

Úvod

Nozokomiální pneumonie ventilovaných pacientů (ventilator-associated pneumonia, VAP) je nejčastější nemocniční infekce na jednotkách intenzivní péče. Podle definice Centra pro kontrolu a prevenci nemocí (Atlanta, USA) se jedná o epizodu pneumonie diagnostikovanou u pacientů mechanicky ventilovaných po dobu ≥ 48 h a postihuje až 1 z 10 pacientů na invazivní mechanické ventilaci [1]. VAP má velmi závažné dopady, pokud jde o morbiditu, délku hospitalizace a celkové náklady na péči o ventilované pacienty [2], odhady smrtnosti spojené s VAP jsou zatíženy mnoha protichůdnými faktory, některé se ale pohybují až mezi 15–50 % [3].

V patofyziologii hraje klíčovou roli kolonizace dutiny ústní a hypofaryngu patogenními kmeny bakterií, které následně mikroaspiracemi

podél manžety tracheální rourky nebo tracheostomické kanyly kolonizují dolní dýchací cesty [4]. V závislosti na počtu a virulenci organismů, které se dostanou do plic, a na obranných schopnostech hostitele pak může dojít k rozvoji pneumonie [5].

Balíček preventivních opatření VAP

Výskyt VAP je standardním ukazatelem kvality péče o pacienty na jednotkách intenzivní péče, proto je prevence VAP důležité a sledované téma. V minulosti bylo studováno velké množství různých preventivních opatření a intervencí a následně byly účinné preventivní postupy implementovány do praxe, nejdříve samostatně, později jako soubor opatření; ukázalo se totiž, že kombinace několika postupů má v prevenci VAP synergický účinek [6]. V roce 2004 byl uveřejněn první „balíček“

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORKY:

Mgr. Kateřina Rambousková, Dis., kacakoubkova@seznam.cz

Článek přijat redakcí: 29. 8. 2023; Přijato k tisku: 5. 3. 2024

Cit. zkr: Anest intenziv Med. 2024;35(1):42–46